

CENY ČSAV ZA VÝSLEDKY VĚDECKOVÝZKUMNÉ PRÁCE ZA ROK 1989

Ing. Bohumil Stádník, DrSc.
vedoucí vědecký pracovník
Ústav radiotechniky a elektroniky ČSAV
Ing. Ladislav Berka, CSc.
samostatný vědecký pracovník
Ústav teoretické a aplikované mechaniky ČSAV
Ing. Martin Berta
interní aspirant
Fyzikální ústav CEFV SAV
Ing. Juraj Doupovec, CSc.
vedoucí vědecký pracovník
Fyzikální ústav CEFB SAV
Ing. Jindřich Kratěna, CSc.
vedoucí vědecký pracovník
Ústav teoretické a aplikované mechaniky ČSAV
Ing. Jiří Náprstek, CSc.
vedoucí vědecký pracovník
Ústav teoretické a aplikované mechaniky ČSAV

Za práci: Teoretický výzkum, příprava a měření optických polarizačních vláken

Předmětem řešeného úkolu jsou jednovládná polarizační vlákna s vysokým optickým dvojlomem, indukovanými napětovými inkluzemi. Tato vlákna mají mimořádný význam při dalším rozvoji optických sdělovacích systémů. Senzorové systémy s polarizačními vlákny umožňují detekovat a měřit fyzikální veličiny s bezkonkurenční přesností.

Uvedený soubor prací přináší řadu původních významných vědeckých výsledků. Zvláště cenná je skutečnost, že soubor prací vytváří uzavřený celek informací z oblasti teorie, technologie a praktické aplikace. O významu a úrovni prací svědčí ohlasy na mezinárodní konferencích i ohlasy na publikace v časopisech.

RNDr. Ladislav Sehnal, DrSc.
vedoucí vědecký pracovník
Astronomický ústav ČSAV

Za práci: Pohyb družice v zemské atmosféře

Odpor zemské atmosféry ve výškách řádově stovek kilometrů má podstatný vliv na vývoj drah a tím i životnost umělých družic, které se zde pohybují. Aby tento vliv mohl být započítán, bylo nutné nejprve vytvořit model průběhu hustoty atmosféry s výškou a jeho změn v závislosti na čase, zeměpisné šířce atd. Tento model musel být dostatečně přesný a současně matematicky jednoduchý, aby umožnil analytický výpočet poruch drah. Volné parametry modelu byly určeny z pozorování vybraných družic a výsledný model porovnán se složitějšími modely. Aplikace modelu na vývoj drah konkrétních družic, pro které byly podobné výpočty provedeny v zahraničí, dává o řád vyšší přesnost odhadu životnosti družice při nesrovnatelně nižších nárocích na strojový čas počítače. Model se již používá u nás i v zahraničí, což je nejlepším důkazem vyřešeného úkolu.

Ing. Ivan Dobiáš, CSc.
vedoucí vědecký pracovník
Ústav termomechaniky ČSAV
Ing. Václav Vlček, CSc.
samostatný vědecký pracovník
Ústav termomechaniky ČSAV
Ing. Jan Veselý
samostatný vědeckotechnický pracovník
Ústav termomechaniky ČSAV

Za práci: Identifikace nelineárních a stochastických objektů

V práci byl položen teoretický základ a v praxi byla ověřena původní metoda tzv. kauzální identifikace (přiřazení adekvátního matematického modelu zkoumané dynamické soustavy), která na rozdíl od stávajících metod umožňuje řešit problémy identifikace objektů (soustav apod.), které se chovají nelineárně

a stochasticky. Lze tak určovat statistické odhady vnitřní příčinné struktury objektů zpracováním dvojic měřitelných procesů, a to jak v oblasti amplitudové, tak i v oblasti časové a frekvenční. V případě lineárního objektu teorie kauzální identifikace konverguje k obecně známé teorii korelační. Praktické využití metody bylo ověřeno při výzkumu interakce mechanického kmitání modelu regulačního ventilu parní turbíny pro jaderné elektrárny a proudů vzduchu.

RNDr. Milan Odehnal, CSc. „In memoriam“
vedoucí vědecký pracovník
Fyzikální ústav ČSAV
Ing. Miroslav Kohl
samostatný odborný pracovník, FZÚ ČSAV
RNDr. Jan Kuzník
odborný pracovník, FZÚ ČSAV
Ing. Václav Petříček, CSc.
samostatný vědecký pracovník, FZÚ ČSAV
RNDr. Stanislav Šafrata, CSc.
vedoucí vědecký pracovník, FZÚ ČSAV
Ing. Rudolf Tichý
samostatný vědeckotechnický pracovník, FZÚ ČSAV

Za práci: Fyzikální výzkum vysokoteplotních supravodičů – výzkum josephsonovských jevů a fyzikálních vlastností ve slabých magnetických polích

Poprvé na hrotových kontaktech z polykrystalického vysokoteplotního supravodiče $Y-Ba-Cu-O$ byl pozorován stejnosměrný a střídavý Josephsonův efekt. Při ozařování kontaktů mikrovlnami byly pozorovány Shapirovy schody a dokonce inverzní střídavý Josephsonův jev. Na voltamperových charakteristikách kontaktů byla rovněž ilustrována existence většího počtu vnitřních Josephsonových přechodů v keramice. Na vzorcích vysokoteplotních supravodičů byla při teplotách kapalného dusíku pozorována kvantová interference na Josephsonových přechodech tvořených slabými vazbami uvnitř granulárního materiálu. Na základě toho byl sestaven prototyp supravodičového kvantového magnetometru (skvid) schopný práce při dusíkových teplotách. Další měření prokázala existenci josephsonovského media v uvedených keramikách a to jak u polykrystalických tak i monokrystalických vzorků.

Současně s jinými laboratořemi ve světě byla nezávisle pozorována nerezonanční mikrovlnná absorpce polykrystalických vzorků $Y-Ba-Cu-O$ a $Bi-Sr-Ca-Cu-O$ ve slabých magnetických polích na zařízení EPR spektrometru. Tato měření dobře korespondují s měřením magnetizačních křivek a mohou sloužit jako „testy“ vysokoteplotních supravodičů, neboť silně závisí na technologii přípravy. Bylo pozorováno parametrické a nelineární chování vzorku $Y-Ba-Cu-O$ při teplotě 77 K a ve statickém poli při ozařování vzorku střídavým polem.

Ing. Jaroslav Hrubý, CSc.
vedoucí vědecký pracovník
Ústav fyziologických regulací ČSAV
Doc. MUDr. Jan Betka, DrSc.
přednosta
Fakulta všeobecného lékařství UK
Ing. Emanuel Klier, CSc.
samostatný vědecký pracovník
Ústav fyziologických regulací ČSAV
Prof. MUDr. Alexej Novák, DrSc.
přednosta
Fakulta všeobecného lékařství UK

Ing. Miroslav Okluský
vědecký aspirant
Ústav fyziologických regulací ČSAV
Ing. Jiří Pícka, CSc.
vědecký pracovník
Ústav fyziologických regulací ČSAV
RNDr. Jiří Popelář, CSc.
vědecký pracovník
Ústav experimentální medicíny ČSAV
Prof. MUDr. Karel Sedláček
člen korespondent ČSAV
Fakulta všeobecného lékařství UK
Ing. Stanislav Sedlák, CSc.
vědecký pracovník
Ústav fyziologických regulací ČSAV
Ing. Zbyněk Sucharda
samostatný vývojový pracovník
META Brno
MUDr. Josef Syka, CSc.
vedoucí vědecký pracovník
Ústav experimentální medicíny ČSAV
Ing. Tomáš Tichý, CSc.
vědecký pracovník
META Brno
Ing. Martin Topol
odborný pracovník
Ústav fyziologických regulací ČSAV
MUDr. Miloslav Valvoda
odborný asistent
Fakulta všeobecného lékařství UK

Za práci: Elektrická stimulace sluchového systému u neslyšících

Implantace kochleární neuroprotézy dnes představuje jedinou známou metodu, jak neslyšícím pacientům navrátit sluchové vjemy. Neuroprotézu lze aplikovat pouze zcela neslyšícím pacientům, a to jenom těm z nich, u kterých zůstaly nepoškozeny vyšší etáže sluchové dráhy a lze u nich elektrickou stimulací přezívajících nervových zakončení sluchové vjemy vyvolat. I u správně zvolených pacientů má pro kvalitu jejich sluchových vjemů klíčový význam optimální umístění elektrody a dále individuální nastavení řečového procesu neuroprotézy na základě objektivního měření kvalitativních parametrů vjemů, vyvolávaných elektrickou stimulací.

Na udělení Ceny ČSAV je navrhován soubor prací, ve kterých jsou řešeny otázky teorie elektrické stimulace sluchového nervu včetně experimentálního ověření, otázky vývoje a realizace jednobokové kochleární neuroprotézy, otázky předoperačního výběru pacientů, měření impedance aktivní elektrody v průběhu operace a pooperační vyhodnocování přínosu neuroprotézy, včetně vývoje, návrhu a dokumentace přístrojového vybavení, které se již využívá v klinické praxi. Vyvinuté metody a přístrojové vybavení bylo klinicky ověřeno již na téměř 100 kandidátech pro implantaci neuroprotézy a na sedmi pacientech, kterým již byla vyvinutá československá jednoboká kochleární neuroprotéza implantována. Tyto výsledky představují československý přínos k rozvoji oboru.

RNDr. Miloslav Pospíšil, CSc.
vedoucí vědecký pracovník
Mikrobiologický ústav ČSAV
RNDr. Jaroslav Kubrycht, CSc.
vědecký asistent, MBÚ ČSAV
MUDr. Anna Fišerová
vědecká aspirantka, MBÚ ČSAV
RNDr. Jaroslav Hofman, CSc.
vědecký pracovník, MBÚ ČSAV
MUDr. Helena Tlaskalová, CSc.
vedoucí vědecký pracovník, MBÚ ČSAV

Za práci: Regulace aktivity a mechanismy rozpoznávání u buněk spontánní cytotoxicity

Jedná se o rozsáhlý soubor 74 vědeckých prací (z toho 48 prací uveřejněných ve významných mezinárodních odborných časopisech a sbornících), shrnujících výsledky desetiletého výzkumu buněk „spontánní cytotoxicity“, které spolu se specifickými cytotoxickými lymfocyty vytvářejí obranný systém, mající významnou úlohu v antiinfekční, protinádorové a transplantační imunitě. Dosažené poznatky představují významný původní přínos k objasnění jak molekulárních aspektů rozpoznávání terčových buněk buňkami spontánní cytotoxicity a možností regu-

lace jejich aktivity, tak stimulace cytotoxické aktivity lymfocitů imunomodulátory. Další část výsledků kromě toho představuje reálnou bázi pokračujícího výzkumu biologické role endogenních lektinů ve směrové cytotoxicitě buněk obranného systému organismu. Možnost řízeného využití aktivovaných buněk spontánní cytotoxicity otevírá nové perspektivy v oblasti léčebných postupů.

Ing. Miroslav Hrnčíř, DrSc.
vedoucí vědecký pracovník
Ekonomický ústav ČSAV
RNDr. Jiří Hlaváček, CSc.
vedoucí vědecký pracovník, EÚ ČSAV
Ing. Vratislav Izák, CSc.
vedoucí vědecký pracovník, EÚ ČSAV
Ing. Václav Kluson, DrSc.
vedoucí vědecký pracovník, EÚ ČSAV
Ing. Antonín Kotulan, CSc.
vedoucí vědecký pracovník, EÚ ČSAV
Ing. Lubomír Mlčoch
samostatný odborný pracovník spec., EÚ ČSAV
Doc. Ing. Otakar Turek, CSc.
vedoucí vědecký pracovník
Prognostický ústav ČSAV
Ing. Józef Zieleniec, CSc.
vědecký pracovník, EÚ ČSAV

Za práci: Teoretické základy hospodářského mechanismu

Soubor prací se skládá z jednotlivých studií. První dvě jsou věnovány jednak expertnímu posouzení projektu ekonomické reformy včetně jejího širšího zarámování do kontextu již třicetiletých reformních snah v naší ekonomice, jakož i syntéze dosavadních deskriptivních analýz fungování tradičního administrativního modelu centralizovaného řízení ekonomiky. Dále prezentují nástin principů modelu hospodářského mechanismu pro intenzivní rozvoj a úkoly hospodářské politiky přechodu od tradičního administrativního modelu. Studie obsahují empiricky i teoreticky zdůvodněné analýzy defektního fungování administrativního modelu a exponují základní příčiny neracionálního chování ekonomických subjektů a řídicích orgánů všech stupňů v jeho podmínkách. Přináší původní poznatky a předkládají novou koncepci modelového řešení i hospodářskopolitických opatření nezbytných k jeho dosažení. Další studie jsou významným přínosem pro teoretické vyjasnění kauzálních závislostí podmínek a předpokladů racionálního fungování ekonomiky a přinášejí nové a přesnější poznatky. Poslední studie je syntetickým zhodnocením souvislosti mezi typem koordinace ekonomické aktivity a výkonnosti ekonomiky. Na základě provedených analýz formuluje koncepční přístupy k utváření žádoucí alternativy čs. ekonomiky a k řešení problémů přechodu k takovéto alternativě.

PhDr. František Čermák, CSc.
odborný asistent, FF UK
PhDr. Jiří Hronek, CSc.
odborný asistent, FF UK
PhDr. Jaroslav Machač
sam. odborný pracovník spec.
Ústav pro jazyk český ČSAV
PhDr. Vlasta Červená
sam. odborný pracovník spec.
Ústav pro jazyk český ČSAV
PhDr. Kamila Filipová
odborný asistent, FF UK
prom. fil. Jan Holub
odborný asistent, FF UK
PhDr. Miroslav Churavý
sam. odborný pracovník spec.
Ústav pro jazyk český ČSAV
PhDr. Ladislav Janský
sam. odborný pracovník spec.
Ústav pro jazyk český ČSAV
PhDr. Libuše Kroupová, CSc.
vědecký pracovník, ÚJČ ČSAV
prom. fil. Jiřina Luttererová
odborný asistent, FF UK
prom. fil. Vladimír Mejšťák
sam. odborný pracovník spec.
Ústav pro jazyk český ČSAV
prom. fil. Jiřina Sedláčková
odborný asistent, FF UK
PhDr. Milan Šára
odborný asistent, FF UK

prom. fil. Vlasta Šustalová
odborný asistent, FF UK
PhDr. Zdeněk Švamberk, CSc.
odborný asistent, FF UK
prom. fil. Alena Trnková
odborný asistent, FF UK
PhDr. Jaroslav Zima, CSc.
vědecký pracovník, ÚJČ ČSAV
PhDr. Emil Vejvoda
odborný asistent, FF UK
Ljubov Běloruss – Běloševská
odborný pracovník, ÚJČ ČSAV
Taťana Danilova
Oleg Fedosov
Madeleine Gasnier
Jürgen Ostmeier
David Short

Za práci: Slovník české frazeologie a idiomatiky

Slovník je určen jak nejširší veřejnosti, tak i odborníkům, překladatelům, publicistům, lingvistům domácím i zahraničním. Opírá se o reprezentativní lexikální výběr i o nejnovější poznatky lexikologické a lexikografické. Má současně i povahu slovníku synonymického a překladového. (Uvádí ekvivalenty v hlavních evropských jazycích). Srovnatelné slovníky zahraniční jsou z hlediska zpracování a rozsahu omezenější, v slovanských jazycích představuje tento slovník dílo zcela průkopnické a doposud ojedinělé. Práce byla započata v roce 1971 a dokončena v roce 1984.

Ing. Ivan Chvatík
sam. odborný pracovník spec.
Filozofický ústav ČSAV
PhDr. Pavel Kouba
sam. odborný pracovník spec.
Filozofický ústav ČSAV
Prof. PhDr. Radim Palouš, DrSc.
rektor Univerzity Karlovy
PhDr. Jan Vít
odborný pracovník Předsednictva vlády
Miroslav Petříček jr.
samostatný pracovník specialista

Za práci: Archivní soubor prací Jana Patočky

Myslitelský odkaz Jana Patočky patří k hodnotám, které mají pro český duchovní život a českou kulturu zásadní význam a které se staly pevnou součástí kultury evropské. Důležitost Patočkova díla pro duchovní život naší země v budoucnosti ještě dále vzroste. Pro systematické filozofické uvažování bude těžištěm Patočkova mnohovrstevnatého myšlenkového odkazu nesporně způsob, jakým vykládá a spojuje fenomenologii Husserlova a Heideggerova, příp. jakým směrem fenomenologickou filozofii rozvíjí. Pro všeobecné filozofické vzdělání budou velmi důležité jeho interpretace klíčových postav filozofické tradice a také osobité pojetí filozofie dějin. Nejširší publikum si však zřejmě najdou jeho práce o filozofii českých dějin, o postavení české vzdělanosti a českého národa v evropských dějinách, které určitě vyvolají další diskusi a ovlivní hlubší politické reflexe naší současnosti.

Stále rostoucí zájem o Patočkovu dílo lze zaznamenat v zahraničí, především ve francouzské a německé jazykové oblasti, kde je toto dílo nejlépe známo; ve Francii již vyšla celá řada knižních překladů a v Německu vycházejí pětisvazkové Vybrané spisy v nakladatelství Klett-Cotta. Kromě toho vyšla řada překladů v angličtině, italštině a v dalších evropských jazycích. Ve Vídni se koná každoročně 13. března tzv. Patočka Memorial Lecture, kde přednášejí vynikající filozofové z celého světa.

RNDr. Miloš Buděšinský, CSc.
vedoucí vědecký pracovník
Ústav organické chemie a biochemie ČSAV
Ing. Juraj Harmatha, CSc.
vedoucí vědecký pracovník, ÚOCHB ČSAV
Dr.h.c.RNDr.PhMr. Miroslav Holub, DrSc.
vedoucí vědecký pracovník, ÚOCHB ČSAV

Za práci: Izolace, strukturní analýza a biologická účinnost nízkomolekulárních rostlinných látek a jejich vý-

Předložený soubor 23 prací je zaměřen na komplexně pojaté studium vybraných typů nízkomolekulárních obsahových látek rostlin, které zahrnuje izolaci, identifikaci, strukturní analýzu, biologickou aktivitu a chemosystematiku. V oblasti izolace rostlinných látek bylo analyzováno kolem třiceti rostlinných druhů, většinou z čeledi Asteraceae (Compositae), z nichž bylo získáno a identifikováno přes 60 chemických individuů, hlavně seskviterpenických laktónů. V této souvislosti byly vypracovány některé modifikované izolační postupy pro získání relativně větších množství látek a na druhé straně pro izolaci minoritních složek rostlinných materiálů. Z šedesáti identifikovaných látek bylo více než 20 dosud neznámých, tj. dosud nepopsaných ve světové literatuře. Identifikace izolovaných látek byla založena ve většině případů na objasnění struktury a na porovnání fyzikálních konstant. Jak vyplývá z výsledků obsažených v předloženém souboru prací, téměř u všech námi izolovaných nepopsaných látek, zejména seskviterpenických laktónů, byla objasněna úplná struktura včetně absolutní konfigurace.

Ing. Jaroslav Nývlt, DrSc.
vedoucí vědecký pracovník

Ústav anorganické chemie ČSAV
Ing. Jiří Hostomský, CSc.
samostatný vědecký pracovník, ÚACH ČSAV
RNDr. Miloslav Karel
vědeckotechnický pracovník, ÚACH ČSAV
Ing. Vladimír Pekárek, CSc.
vědecký pracovník, ÚACH ČSAV
Ing. Jiří Stávek, CSc.
vědecký pracovník, ÚACH ČSAV
Ing. Stanislav Žáček, CSc.
samostatný vědecký pracovník, ÚACH ČSAV

Za práci: Kinetika krystalizace a výpočty průmyslových krystalizátorů

Soubor shrnuje výsledky práce skupiny krystalizace vedené Ing. Nývlt, DrSc. za období od roku 1985. Výsledky jsou předmětem více než 54 původních publikací, byly prezentovány v 52 přednáškách a posterech na konferencích v zahraničí i v tuzemsku. Rada vypracovaných měřicích i výpočetních metod nalezla uplatnění u nás i v zahraničí a osvědčila se v průmyslové praxi. Původním přínosem pro metodiku výpočtu krystalizátorů je aplikace kinetiky krystalizace jako základní veličiny určující výkon krystalizátoru.

Ing. Pavel Mitschka, CSc.

vedoucí vědecký pracovník
Ústav teoretických základů chemické techniky ČSAV
Ing. Václav Sobolík, CSc.
samostatný vědecký pracovník, ÚTZCHT ČSAV
Ing. Ondřej Wein, CSc.
vedoucí vědecký pracovník, ÚTZCHT ČSAV

Za práci: Teorie konvektivní difusní vrstvy a její využití v elektrodifusní diagnostice proudění kapalných disperzí

Práce je věnována konvektivní difuzi k povrchu elektrod obtékáných kapalnými dispersemi za podmínek limitních difusních proudů. Teoretický význam výsledků spočívá v hlubším pochopení procesů nestálého nebo jinak komplikovaného sdílení hmoty v difusní vrstvě, přilehlé k povrchu elektrody. Teorie se ve většině případů opírá o původní analytická nebo semianalytická řešení dvou a třírozměrných okrajových úloh parabolického či eliptického typu. Teoretické předpovědi jsou systematicky konfrontovány s vlastními experimentálními studiemi prováděnými pro redox systém ferriferrokyanid v různých elektrodových konfiguracích a v širokém spektru kapalin, zahrnujících nejen homogenní vodné roztoky, ale především hlinité a polymerní disperse ve vodném prostředí.

Ze zápisu 15. zasedání Výboru prezidia pro řízení pracovišť ČSAV konaného dne 11. prosince 1990

Zasedání Výboru prezidia pro řízení pracovišť ČSAV zahájil a řídil V. Hančil. V úvodu jednání účastníci projednali stanovisko Výboru prezidia ČSAV pro tisk vyjadřující potřebu udržení strategických odvětví včetně vědy v kompetenci federace a vyjádřili v tomto ohledu podporu prezidentu ČSFR a federální vládě. Formulaci konečného znění textu stanoviska podle diskuse byl pověřen V. Hančil, A. Kostlán a P. Vlasák.

I. Ověření zápisu ze 14. zasedání Výboru prezidia pro řízení pracovišť ČSAV ze dne 27. 11. 1990

Zápis byl ověřen s připomínkou k usnesení v bodu XI/4, které bude znít takto: „ukládá E. Neustupnému a V. Zvěřinovi připravit na jednání Výboru prezidia návrh koncepce činnosti nakladatelství ČSAV Academia sledující aktiva hospodaření při vydávání některých publikací, kterých by bylo využito pro dotace na další vědecké publikace.“

II. Návrh na jmenování ředitele Psychologického ústavu ČSAV

Písemný materiál uvedl A. Kostlán s tím, že jeho součástí jsou rámcové návrhy koncepcí a struktury PSÚ ČSAV zpracované na základě diskontinuity s jeho dosavadní orientací. První návrh koncepce v souladu s pověřením na 12. zasedání výboru dne 31. 10. 1990 připravil PhDr. P. Říčan, CSc., a druhý iniciativně připravili pracovníci ústavu pod vedením PhDr. J. Kotáskové, CSc. Současně zdůraznil, že návrh koncepce připravený P. Říčanem byl dodatečně rozpracován a sleduje i vytvoření společného vědeckého pracoviště PSÚ s FF UK. Předmětem diskuse byl především návrh připravený P. Říčanem. Bylo poukázáno na potřebu konkretizace koncepce, zejména ve věcném zaměření jednotlivých oddělení, a nutnost odstranění formulačních nedostatků a nejasností. Akcentováno bylo nebezpečí, které může přinést vytváření samostatného útvaru pro matematicko-statistické metody, a bylo doporučeno orientovat tento útvar servisně, bez vlastních samostatných úkolů. Pro návrh koncepce připravený P. Říčanem se při hlasování vyslovilo 9 členů Výboru (2 se zdrželi hlasování). Souhlas s jmenováním P. Říčana ředitelem při hlasování vyjádřilo 10 členů (1 se zdržel hlasování). Závěrem byla požádána předsedkyně vědecké rady PSÚ ČSAV PhDr. M. Sedláková, CSc., aby s výsledkem jednání seznámila kolektiv pracovníků PSÚ ČSAV.

Výbor prezidia

1. bere s připomínkami na vědomí předložené koncepce činnosti PSÚ ČSAV,
2. souhlasí s věcnou orientací PSÚ ČSAV na základě návrhu koncepce činnosti, zpracovaného PhDr.

P. Říčanem, CSc.,

3. jmenuje ve smyslu § 17 písm. c) a § 22 stanov ČSAV ředitelem Psychologického ústavu ČSAV PhDr. Pavla Říčana, CSc. s účinností k 1. 1. 1991,
4. pověřuje A. Kostlána, V. Knappa a J. Svobodu projednáním a vyjasněním otázek z diskuse s P. Říčanem,
5. ukládá P. Říčanovi v dohodě s vědeckou radou PSÚ ČSAV konkretizovat koncepci a strukturu PSÚ ČSAV do 31. 1. 1991.

III. Návrh na jmenování ředitele Ústředí pro vynálezy a objevy ČSAV

Návrh uvedl J. Velemínský, který seznámil přítomné s výsledky jednání konkursní komise, jež ze 3 kandidátů (po předběžném výběru z 9 uchazečů) na základě pohovorů ocenila teoretické znalosti a praktické zkušenosti Ing. A. Forejta v oblasti patentové a licenční problematiky.

Výbor prezidia

1. jmenuje Ing. Antonína Forejta ředitelem ÚSVO ČSAV s účinností k 15. 12. 1990
2. ukládá Ing. Antonínu Forejtovi zpracovat návrh nové koncepce činnosti Ústředí pro vynálezy a objevy ČSAV do 31. 12. 1990.

IV. Převedení Správy účelových zařízení ČSAV a Ředitelství výstavby pracovišť ČSAV na hospodářsky soběstačnou organizaci

Písemný návrh uvedl J. Velemínský, který mj. zdůraznil, že ekonomické podmínky Akademie pro r. 1991 si vyžádaly zásadně přehodnotit činnost SÚZ a RVP jako samostatných rozpočtových společných pracovišť ČSAV a zřídit nové pracoviště sloužící potřebám vědeckých ústavů ČSAV. S tímto cílem a po analýze dosavadní činnosti obou pracovišť byly hodnoceny tři varianty organizačního uspořádání, a to: 1. zrušit RVP a SÚZ a veškeré činnosti převést do kompetence vědeckých pracovišť ČSAV, 2. ponechat SÚZ a RVP jako samostatná pracoviště a provést dělbu jejich práce, 3. vytvořit nové společné pracoviště ČSAV pro oblast zahrnující dosavadní úkoly SÚZ a RVP pro potřeby vědeckých ústavů. Racionální řešení je spatřováno ve variantě 3, která usnadňuje přechod na podmínky tržního mechanismu a sleduje podstatné snížení počtu pracovníků těchto zařízení. Přítomní byli seznámeni s nesouhlasným stanoviskem pracovníků RVP k termínu sloučení, tj. k 1. 4. 1991. V diskusi byl podpořen záměr vytvořit jedno pracoviště s tím, že v jeho rámci budou pracovat samostatně hospodářské jednotky (9 útvarů pro jednotlivé činnosti), které musí na základě ekonomického výsledku prokázat svou opodstatněnost. Současně však

bylo poukázáno na některá úskalí, která navržené řešení může přinést, se zřetelem k různorodému charakteru prací těchto účelových zařízení. Soběstačnost tohoto pracoviště se předpokládá od r. 1992.

Výbor prezidia

1. schvaluje rámcový návrh na sloučení SÚZ ČSAV a RVP ČSAV v I. pololetí 1991 a souhlasí se zřízením nového společného pracoviště ČSAV (Střediska služeb ČSAV) s vymezením činnosti dle přílohy 2 materiálu tak, že pro tyto činnosti budou vytvořeny samostatně hospodářské jednotky (oddělení),
2. ukládá J. Velemínskému předložit Výboru prezidia návrh na složení konkursní komise pro výběr ředitele pracoviště do 15. 1. 1991,
3. ukládá A. Šachovi vypsát konkurs na funkci ředitele společného pracoviště do 15. 2. 1990 s tím, že podmínkou pro uchazeče o místo ředitele bude zpracování koncepce pracoviště podle konkrétního podkladu připraveného technickoekonomickým odborem ÚP ČSAV,
4. ukládá J. Medalovi zpracovat do 15. 1. 1991 podklad konkretizující navržené činnosti nově vytvářeného společného pracoviště ČSAV, který bude k dispozici uchazečům o místo ředitele tohoto společného pracoviště ČSAV,
5. ukládá J. Velemínskému předložit Výboru prezidia návrh na zřízení a konkrétní koncepci činnosti nového společného pracoviště ČSAV nejpozději do 30. 6. 1991.

V. Návrh koncepce uspořádání a činnosti pracovišť Vývojových dílen ČSAV v Praze, Českých Budějovicích a Ostravě od 1. 1. 1991

Písemný návrh uvedl J. Velemínský s tím, že jde o konkretizaci závěrů schválených na 11. zasedání Výboru prezidia dne 16. 10. 1990 (bod III), sledující plně osamostatnění pracovišť VD. Součástí návrhů jsou samostatné koncepce všech tří pracovišť a zásady delimitačních dohod. Návrh vychází z předpokladu, že tato pracoviště nebudou v r. 1991 zatěžovat rozpočet Akademie (příjmy nejméně ve výši výdajů). V diskusi byla kladně hodnocena dosavadní činnost VD ČSAV, zejména vyhraněná koncepce pracoviště v Praze a oceněno, že koncepce pracovišť odpovídají současným potřebám. Bylo doporučeno hledat i cesty na výrobce ve světě a zlepšit reklamu vyráběných zařízení. Současně bylo navrženo řešit osamostatnění vývojové dílny pro optiku Astronomického ústavu ČSAV v Turnově.

Výbor prezidia

1. bere na vědomí předložený návrh,

2. souhlasí
 - a) s uspořádáním a činností dosavadních Vývojových dílen ČSAV jako tří samostatných organizačních jednotek ČSAV v Praze, Českých Budějovicích a v Ostravě s účinností k 1. 1. 1991,
 - b) s tím, že tato pracoviště budou v r. 1991 pracovat podle zásady vyrovnání rozpočtu; způsob hospodaření v dalším období po 1. 1. 1992 bude stanoven v průběhu r. 1991,
 - c) s koncepcí činnosti „Vývojových dílen ČSAV“ v Praze podle přílohy 3 projednávaného materiálu,
 - d) s koncepcí činnosti „Laboratoří biotechniky ČSAV“ v Českých Budějovicích podle přílohy 4 projednávaného materiálu,
 - e) s koncepcí činnosti pracoviště „Laboratorní technika ČSAV“ v Ostravě podle přílohy 5 projednávaného materiálu,
3. ve smyslu §§ 42 a 22 stanov Akademie zřizuje s účinností od 1. 1. 1991 delimitaci dosavadních poboček Vývojových dílen ČSAV v Českých Budějovicích a Ostravě jako samostatné organizační jednotky této společné pracoviště ČSAV:
 - a) „Laboratoře biotechniky ČSAV“ se sídlem České Budějovice, Na Sádkách 2,
 - b) „Laboratorní technika ČSAV“ se sídlem Ostrava, Hlubinská 6,
5. pověřuje s účinností od 1. 1. 1991
 - a) Ing. Karla Matušku vedení Laboratoří biotechniky ČSAV,
 - b) Ing. Antonína Moryse vedením pracoviště Laboratorní technika ČSAV,

VI. Výstavba ČSAV po roce 1990 a dislokační problémy Akademie

1. Investiční výstavba ČSAV po roce 1990
2. Modernizace a rekonstrukce budov ČSAV po roce 1990

Písemné materiály uvedl P. Vlasák, který zdůraznil, že výběr investičních i rekonstrukčních akcí sledoval maximální úspornost. Byl připraven v komisi pro posuzování stavebních akcí a dislokací za účasti místopředsedů ČSAV. Řeší nejkritičtější dislokační případy pracovišť ČSAV s ohledem na nové zákony o vlastnických vztazích, neboť jejich uplatnění představuje postupné uvolnění prostor (bez náhrady) v hl. m. Praze 19 357 m² a v Brně 2 983 m². Současně se soustřeďuje k dokončení již rozestavěných staveb. V diskusi bylo poukázáno, že některé uvažované rekonstrukce je nutno realizovat až po vyjasnění vlastnických vztahů. Zároveň byl vznesen požadavek směřující k přípravě stavebních prací, které umožní úspory energií. V tomto směru je nutno připravit příslušnou studii a program řešení současného negativního stavu objektů.

Výbor prezidia

1. schvaluje
 - a) výběr investičních akcí k přípravě v roce 1990 podle tabulky 1 materiálu k bodu VI/1,
 - b) pokračování ve výstavbě rozestavěných staveb podle tabulky 2 materiálu k bodu VI/1,
 - c) výběr rekonstrukcí a modernizací budov ČSAV po roce 1990 podle tabulky 1 materiálu k bodu VI/2,
 - d) pokračování prací na rozestavěných akcích podle tabulky 2 materiálu k bodu VI/2,
2. ukládá P. Vlasákovi zajistit zpracování programu modernizačních a rekonstrukčních akcí, sledujících úspornost energií v objektech Akademie,
3. zmocňuje P. Vlasáka schvalovat zahajování staveb technického charakteru v roce 1991.

VII. Koncepce přípravy smluv o mezinárodní spolupráci

J. Niederle seznámil účastníky s návrhem zásad smluv o spolupráci s AV býv. socialistických zemí a návrhem protokolu o vědecké spolupráci, které zpracovala Rada pracovišť ČSAV pro zahraniční styky. Upozornil, že tento návrh se opírá o výsledky dotazníkového šetření na ústavech a sleduje snížení kvót na netematickou spolupráci. Tematická spolupráce bude dohodnuta na základě přímých ujednání vědeckých ústavů. Důvodem předložení navržené koncepce je mj. skutečnost, že všechna dosavadní ujednání končí rokem 1990. V obsáhlé diskusi byly předmětem kritiky především navržené kvóty na spolupráci (i když již byly značně kráceny) s některými akademii věd a rovněž nedostatečné vyjádření ekonomické stránky hospodaření s předpokládánými

prostředky. Bylo doporučeno připravit celkovou ekonomickou rozvahu finančního zajištění vědecké spolupráce s ohledem na veškeré mezinárodní styky. Současně bylo doporučeno, aby centrální kvóta, dělená na části ČSAV a SAV, platila nejen pro vyslání, ale i pro přijetí vědců.

Výbor prezidia

1. bere na vědomí předložený návrh koncepce přípravy smluv s připomínkami,
2. ukládá J. Niederlemu
 - a) doplnit návrh o ekonomickou analýzu spolupráce v komparaci s celkovým finančním zajištěním zahraničních styků ČSAV,
 - b) předložit takto doplněný návrh k projednání prezidiu ČSAV.

VIII. Výsledky konkursu na zahraniční cesty

J. Niederle informoval o způsobu výběru pracovníků ČSAV na zahraniční cesty v roce 1991 v rámci smluvních ujednání. Uvedl, že návrhy na vyslání došlé z ústavů ČSAV byly posuzovány ve vědeckých kolegiích ČSAV, která zpravidla stanovila pořadí vyslání v rámci dohod. V případech, kdy tak neučinila, byla požádána o stanovisko vědecká rada pracoviště s tím, že ústav sám rozhodne o vyslání. Navržené vyslání byla posouzena v konkursní komisi – části Rady pracovišť ČSAV pro zahraniční styky. Vzhledem k vyšší poptávce než nabídkce mohli být doporučeni pouze pracovníci v prvním pořadí. V obsáhlé diskusi byla vznesena kritika vůči přijatému mechanismu přípravy konkursního řízení, opírajícímu se o stanoviska VK ČSAV, přestože do jejich příslušnosti náleží rozdílné počty pracovníků resp. vědeckých pracovníků. Sumarizace navržených pořadí na vyslání pracovníků vědeckými kolegiemi bez předem stanovených jasných kritérií a přibližných kvót pro vědní oblasti zapříčinila, že vyslání z některých pracovišť neodpovídá potřebám a vede k neadekvátním rozdílům. Rovněž bylo poukázáno na to, že tato procedura neumožnila spojení zahraniční cesty s konkrétní osobou. Se zřetelem k připomínkám bylo doporučeno návrh nepřijímat a návrhy znovu posoudit v užší skupině odpovědných pracovníků.

Výbor prezidia

1. nesouhlasí s vysláním pracovníků ČSAV v rámci dohod podle návrhu Rady pracovišť ČSAV pro zahraniční styky,
2. pověřuje dopracováním návrhu na vyslání pracovníků ČSAV pracovní skupinu ve složení: J. Niederle, A. Kostlán, P. Lukáš, M. Straškraba, P. Vlasák a J. Hlavíčka do 31. 12. 1990.

IX. Návrh na zrušení Ústavu pro výzkum společenského vědomí ČSAV v Brně

O neúnosné situaci v ÚVSV ČSAV hovořil A. Kostlán s tím, že je třeba přijmout zásadní řešení, jež by ovšem neoslabilo brněnskou výzkumnou základnu ve společenských vědách. Proto návrh předpokládající zrušení pracoviště sleduje zachování celkové kapacity vědecké základny v Brně a vytvoří předpoklady pro její propojení s činností vysokých škol V tomto směru se ovšem předpokládá personální diskontinuita s dosavadním ústavem a provedení objektivních konkursních řízení. V diskusi byl podpořen předložený návrh i se zřetelem na zcela neprůhlednou koncepci pracoviště, která již byla kritizována na jednání Výboru prezidia. S ohledem na negativní skutečnosti v řízení pracoviště byla vyjádřena podpora i personální změny ve vedení do doby faktického ukončení jeho činnosti.

Výbor prezidia

1. bere na vědomí zprávu o vývoji situace v Ústavu pro výzkum společenského vědomí ČSAV,
2. ve smyslu § 17 písm. c) a § 22 stanov Akademie
 - a) ruší Ústav pro výzkum společenského vědomí ČSAV v Brně k 31. 3. 1991,
 - b) odvolává doc. PhDr. J. Solaře, CSc. z funkce ředitele ÚVSV k 14. 12. 1990,
 - c) pověřuje PhDr. Dalibora Papouška vedením ÚVSV s účinností od 15. 12. 1990 do ukončení jeho činnosti, tj. do 31. 3. 1991,
3. vyslovuje souhlas se záměrem
 - a) na vytvoření Ústavu pro etiku a religionistiku jako společného vědeckého pracoviště ČSAV a Masarykovy univerzity v Brně (podle § 41 stanov Akademie),
 - b) na zřízení brněnského sociologického pracovi-

viště typu pobočky některého akademického ústavu nebo společného vědeckého pracoviště ČSAV a MU,

4. pověřuje A. Kostlána a D. Papouška, aby ve smyslu závěrů uvedených v bodě 3. dále jednali s příslušnými institucemi,
5. ukládá A. Kostlánovi předložit do 31. 3. 1991 návrhy na zřízení pracovišť vč. konkrétních dohod s Masarykovou univerzitou a zásad delimitací,
6. ukládá A. Šachovi (legislativně právnímu a ekonomicko-technickému odboru UP ČSAV) učinit příslušná opatření spojená se zrušením Ústavu pro výzkum společenského vědomí ČSAV.

Výuka latiny v ČSAV

Volná pracovní skupina učitelů latiny při Jednotě klasických filologů hodlá od února 1991 (respektive od září 1991) pořádat kurzy latinského jazyka, věnované zejména těm pracovníkům ČSAV, kteří ke své odborné práci znalost latiny potřebují. Žákům nabízejí – kromě základního kursu latiny – i výuku latinské četby.

Můžeme vás naučit číst v latinském originále klasické autory, texty s historickou tematikou, texty k dějinám přírodních věd, texty lékařské, filozofické, texty zaměřené na dějiny výtvarného umění či hudby, popřípadě texty s filologickým zaměřením. Náplň kursů může být přizpůsobena přáním žáků.

V menší míře budeme patrně schopni zajistit i výuku klasické řečtiny, a to zřejmě od září 1991.

Ceny mírné!

Přihlásit se můžete telefonicky u dr. J. Kepartové (Ústav klasických studií, telefon 23 61 672) nebo u dr. M. Klosové (Filozofický ústav, telefon 54 40 53 nebo 54 30 18).

Výbor prezidia pro řízení pracovišť ČSAV vypisuje konkurs na obsazení funkce ředitele Encyklopedického institutu ČSAV.

Požadavky: vysokoškolské vzdělání, organizační schopnosti, zkušenosti s ediční činností.

Písemné nabídky obsahující životopis zaměřený na odbornou praxi a vlastní představu budoucí činnosti Encyklopedického institutu ČSAV zašlete do 14 dnů od zveřejnění na adresu:

Úřad prezidia ČSAV, sekretariát ředitele, Národní tř. 3, 111 42 Praha 1.

Mezinárodní symposium o kadmiu v životním prostředí se uskuteční ve dnech 25.–27. září 1991 v Gargnano v Itálii

Hlavní směry symposia:

- Ekotoxikologie
- Metabolismus a toxikologie
- Karcinogenita a genetická toxikologie
- Epidemiologie.

Zaslání abstraktu přihlašovaných referátů je požadováno do 28. 2. 1991. Informační cirkulár je k dispozici v sekretariátu II. oddělení věd.

Vedoucí redaktor: dr. Miroslav Šmidák
Redakce: dr. Dana Kašáková, CSc., Národní 3, Praha 1
Foto: Jiří Plechatý • Typo: Jarmír Dvořák
Sazba: STPVL, Academia Praha
Tisk: Academia Praha
Číslo 1. vychází X. 1. 1991